

Տարեկան 10 ռուբլ., վեց ամիսը՝ 6 ռուբլ., երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կոպ., ամիսը՝ (թիֆլիսում) 1 ռ., հատուկ 5 կ. 1 ռ. 50 կոպ. նորը ևն գրուած Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлиси, Редакция «Норъ-Даръ» կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ցայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն լիզուներով: Ցայտարարութիւններն բառին 2 կ., ընկալմանը համար կրկնապատկի:

Երկաթուղու Դանձակ կայարանի հայ համայնքի նախաձեռնութեամբ, յունիսի 8-ին կիրակի օրը, ս. պատարագից յետոյ, ս. Գեորգ եկեղեցումը կատարուելու է հոգեհանգիստ 2 արեւայ վանքի վանահայր հանգուցեայ **ԱՍՏՈՒԱՄԱՏՈՒՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՏԵՐ-ՅԱՐՈՒԹԻՆԵԱՆՅԻ** յիշատակին: Այս մասին հայ համայնքը յայտնուած է ի վերաբերման հանգուցեայ յիշատակը յարգողներին: (171) Ս. պատարագը սկսուելու է ժամը 10-ին, 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող. — Հայը զբոսումը և իւր տանը: Քրոնիկան. — Լուրեր: Մեզ գրում են. — Նիփոյ, Նուխոյ, Սիմֆերոպոլից, Օլիթից, Թելուից: Խնչ է քանդում մեր գիւղացու տունը: Մամուլի շուրջը: Թղթակցութիւնն և բ. — Մոսկուայի Կաղզուան: Քաղաքական. — «Nation. Zeit.»-ը Բելգրադի անցքերի առիթով: Սերբական վերջին անցքերի առիթով: Բուլղարական Սեմերգէշ գիւղի աւերումը: «Նոր-Դար»-ի հետագրերը: Բանասիրական. — Սերգիկներ: Տեղեկատու: Յայտարարութիւնն և բ:

Թիֆլիս, 6 Յունիսի 1903 թ. ՀԱՅՐ ԴԻՍՈՒՄԸ ԵՒ ԻՒՐ ՏՆՆԸ

Մեզ չըջապատող կեանքին և մասնաւորապէս հայոց կեանքին հետեւողը, եթէ պիտիւ հաւատն ունի և մտածելու ձեր, անշուշտ նկատած կ'ըլլի հայի մէջ երկուութիւն կեանքի ամեն տեսակ ասպարէզում: Նայած թէ նա հայոց մէջ, առանձնապէս հայոց համար է գործում, թէ գործում է ուրիշի մօտ, հասարակական, պետական տեսարկում. երկուութիւնը այդպէս խիստ աչքի է ընկնում: Դուք տեսնուած էք մէկ տեղում յայտ

նի հեղ գառը դառնում է միւս տեսարկում առիւծ, մէկ տեղում պարտաճանաչ, հաւատարիմ, կարգապահ և օրէնքով գործող մարդ, միւս տեղում պարտազանց, կաշառակեր, և ոչ մի օրէնքի չը հաւատարիմ է հանդիսանում:

Դուք կ'ստեղծէք բանկերում, քաղաքային վարչութիւններին մէջ, դպրոցական հաստատութիւններում, պետական, պոստային և ամեն տեսակ հասարակական հաստատութիւններին, բարեկարգական ընկերութիւններին մէջ հայ գործիչներին—պաշտօնականներին, հոգաբարձուներին, որոնք ամենայն հաւատարմութեամբ վարում են իրենց խնամքին յանձնած հաստատութիւնները, գործը, բարեխղճ են, պարտաճանաչ և աչքի են ընկնում իրենց օրինապահութեամբ: Եւ կարգապահութեամբ, բայց բոլորովին փոխուած են այդ նոյն լայ մարդիկ, երբ դրանք հայոց գործերի մէջ են խառնուած, երբ դրանք առանձնապէս հայոց հաստատութիւններին մէջ են պաշտօնի կոչուած:

Միևնոյն օրինապահ հաշտարար դատաւորը, որ ամենայն համբերութեամբ վերջին անփոխանի գանգատը լուծ է և օրինադրի յօդաւանդներին հիման վրայ ամեն

նայն բարեխղճութեամբ վճիռ կայացնում և մարկի և այլ տուգանքի համար գանգատաւորից պահանջած կոպէկները մատան է մտցնում, նոյն այդ մարդը հէնց որ հայոց մի հոգեւոր գաղափար հոգաբարձու է, ոչ համբերութիւն անի լսելու հոգաբարձութեան նախապահ ս. առաջնորդին, ոչ օրէնք է ճանաչում, ոչ կարգապահութիւն. դպրոցապետական-եկեղեցապետական փողերն էլ նրա համար են, որ նա իւր բարեխղճութիւնը ու բարեխղճութիւնը բարեխղճութիւնը բաժանէ:

Միևնոյն այդ մարդը, եթէ վաղ մի օրէն վրամագիծում հոգաբարձու ընտրուէր, նա հոգաբարձութեան նախապահ ս. առաջ կը ծառայէր. նա կը լինէր օրինապահ, խոնարհ, պարտաճանաչ և մէկ խօսքով ամենքին սիրելի Սերգիկ:

Միևնոյն կարելի է տեսնել հայ ուսուցչին, հայ տեղի և հայ երէց-փոխի համար:

Գաւառական աննշան քաղաքի պօլիցիական հաստատութեան մէջ լուռ ու մունչ անթիւր իւր պաշտօնը հաւատարմութեամբ կատարող յետին հայ գրագիրն էլ եթէ դարձնէր մի օրէն կոնսիստոլը գրագիր, դուք շատ շուտով կը ներկատէր կերպարանափոխութիւնը: Ել ինչ գրագիր. նա արդէն դործաւար է, քարտուղար է, և ամեն բան է և ամեն բան նրա ձեռքումն է, նրա ձայնը համար է մինչև Մասիսի ստորոտները, նա ապա է կատարակալ, նրա փորը հաստացի է կաշառքից և գեղծամեղից, նա ոչ օրէնք է ճանաչում, ոչ միւս և ոչ էլ պարտաւորութիւն:

Այսպէս, ուրեմն միևնոյն հայը

տանից դուրս այլ մարդ է, իւր տանը այլ մարդ:

Սա ինչիցն է: Այո, սա ինչիցն է,— թող ինքը ընթերցողը զանի թէ սրտեղից է առաջացել այդ հայ մարդու մէջ երկուութիւնը, իսկ մենք իրողութիւնն արձանագրելով մեր ուշադրութիւնն այժմ դարձնում ենք մեր հոգեւոր հաստատութիւններին և հոգեւոր իշխանաւորներին մէջ նկատուած միմիայն երկուութիւնը վրայ:

Նախ ցաւալի երկուութիւնն այն է, որ մեր բոլոր հոգեւորականները ներքինի մինչև վերը իրենց խնամքին յանձնած հաստատութիւններին մէջ յայտնուող պակասութիւնները նկատում են, բայց իւրաքանչիւրը դրանցից մեզքը ձգում է միտք վրայ, և ոչ որ չէ ուղում, ինքը չէ վստահութեամբ և իւր պարտքը կատարել. ինչո՞ւ ինչքան անէ այդ. ինչո՞ւ ինքը վստահութեամբ լինի:

Միւս երկուութիւն, որ նկատում ենք մեր հոգեւոր հաստատութիւններին մէջ, առանձին ուշադրութեան արժանի է:

Մի պաշտօնեայի կամ հաստատութեան գէտ երբ դանդաղանքը կուտակուած են, հոգեւոր իշխանութիւն, սինոդը քննութիւն են նշանակում: Եթէ կանխաւ որոշուած է թէ պաշտօնեային և թէ հաստատութեան անպարտ համարել, այդ գէտում, եթէ անպարտ քննութեան արդիւնքը նուազատար չէ պաշտօնեային և հաստատութեան, հաստատակաց վրդովմունքը խաղաղացնելու և ժամանակ վստահելու համար նորից քննութիւն է նշանակում. երբորդ, չորրորդ անգամ քննութիւն է ներկայացնող գէտ արդիւնքը հեռու անկիւնէ և ինքը թիթեացող սրտով ըշտապից գէտի հակառակ կողմի պատուհանը:

Մուկն էր դուրսը, ինչպէս գերեզմանի մէջ. թացութիւնը մաշէ էր ամեն տեղ, ամեն ծաղիւծուի, հէնց, կարծես, իւր ներքը: Կամենալով սրբի իւր աչքերը, որոնց աչքի կապուած և կանաչ կոշտեր էին անցնում այն սարսափելի գիշերային օտարազգի տղայութիւններից, նա նոյնպէս անասիկի զգացմունքով իսկոյն ետ քաշից արիւնք տալի և աչքով մի շարժում գործեց, ասես ուզում էր զէն գցել ձեռքը...

Մառը քամին ողբալի ունեցող և զօրեղ թափով զրոհ տուցի բաց ձեռքից և հազար ու մի ձիւղային ձայններով լցրեց մեծաւոր տունը:

Ոճրադրութիւնը դողում էր, ոչ այնքան ցոյցի և թացութիւնից, որքան այն անորդ, քայլ սուր և անդադար տանջող մտքից, որ ծաղկում էր նրա ուղեղը:

Դողողացող մարմնով նա ահապին ստիւնով ցատկից դիմացի անկիւնը և կուշ եկաւ այնտեղ, փայլալուր աչքերով կարծես կամենալով թափանցել մէկի այն թանձր շերտը, որ անորոշ, լայն ծանր գանգուածով բռնացել էր երկրի վրայ: Եւ միայն ապստամբ, միշտ

շանտալում, նոր և նոր քննիչ դործաւարներ և վարդապետներ են ուղարկում, վերջ ի վերջոյ մեղադրածները, յանցաւորներն արդարաւորում են, միմիայն իզուր տեղը եկեղեցական փողերն են, որ վառնում են:

Մի ուրիշ երկուութիւն էլ այն է, որ քննութեան, հասի չհասի, փող տոնաւոր համար միշտ մի կարգ վարդապետներ և քահանաներ են ուղարկում. մէկ կողմն են մնում մի շարք աւելի բարեխղճ, աւելի մարդաբարոյ և գործի սպասող ուսումն առած վարդապետներ, որոնք բացի իրենց խելից, գիտութիւնից և իրենց եկեղեցուն ծառայելու բարի ձգտումներից, ուրիշ ոչինչ չունեն, ոչինչ:

Ե՛հ երբ հայը իւր տանն այս է, չպէտք է դարձնանք, երբ տեսնենք, որ մեր եկեղեցին աղքատ է, մեր մի երկու հոգեւոր պարանոցներն էլ խեղճ վիճակի մէջ, իսկ վանքապետական ահագին կայուածներն յափշտակութեան առարկայ, և վանքերը աւերակ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆ

Այսօր, յունիսի 7-ին, երկուցեան ժամը 8-ին, կովկասեան զինուորական շրջանի շտաբի գահին համար նշանակուած է ուսուցիչ Կայսերական աշխարհապահ ընկերութեան Կովկասի Տիգրի անդամներին տարեկան ժողովը, որովհ Վ. Ա. Սոկոլով կարգաւոր է իւր մի գիւղացումը 1902 թուին գէտի Մեծ Մասիսի գիւղացումը կատարած վերելքի մասին. գիւղացումն ժամանակ ցոյց կուրեն մոգական պատկերները. Մուսրը կողմնակի անձերի համար ձրի է:

— Թեմիս ս. Առաջնորդը, որ օրէնքով ներքինեան զարմանցի հոգաբարձութեան նախապահ է և օրէնքի առաջ պարանոցի վերաբերութեամբ միակ պատասխանատուն, վերջերս նոյն գրագ

անհանգիստ քամին էր, որ անգաղար տարուբերում էր այդ տան գորշ մաքմինը, ֆանտաստիկ շերտերով քշելով նրան գէտ ու գէտ:

Դողի լարուած անտանձ, հիւանդ երկակայութիւնը օտեղծում էր անթիւ շնչաւոր մարմիններ՝ անկերպարան, հեղհեղիւ և հրէշային, որոնք մի կատարի պար ընծած ահագին ու անփորձ խմբերով լողում էին գէտ ինքը...

Իսկ ահա, տան այնտեղ... մի սարսափ... այնտեղ քրիտիկայի պատար, ահաւի պառաւն աչքերը դուրս գցած երկակայութեամբ է իւր ձիւղային մատնելը: Այնտեղ պատերազմական կոչ է լուծւում, օրի կոչ, որ մինչև այժմ շնչած արիւնքով թափալ խղճալի երկնայնքով արձակ մտնում է ներս, դողողացնում օոկեր ամեն մի հիւլէն...

Անտանելի է: Այդ կողմ մահ է պահանջում... — Գործը... Եւ անմարմին արձագանքը ուրախացած կրկնում է «բոյրեր»... Եւ վրիժառու քոյրերի դասը խուրում է իրենց խեղճ որսի նախկին որսորդի շորս կողմը: Ահա այնտեղ, սուստաղի վրայ տաքածուած սարսափելի պատար ինչոր անմիտ անէծքներ է թափում նորածնի ամենաբարակ, զիւ ձայններով:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԿԱՆԻՆԵՐ

Նա գող էր: Ննձրեային մի ցիւտ, անձրեան ու մթնի գիշեր մտաւ մի աղքատ պառաւի տուն, որի մասին ամենքն ասում էին, թէ բաւական խոշոր գումար ունի հաւաքած: Ճիշտ էր, թէ սուտ, բայց այդ լուրը վաղուց կար: — Այն մի է,— լսուցի ներսից պառաւի թոյլ ձայնը: — Այն մի է այնտեղ,— կրկնեց նա: Ներքը մութն էր. երբ գողը մտաւ սենեակը, առաջին նուագ ոչինչ էր զանազանում. բայց ապա իրար ետեւից սկսան որոշուել պատի մօտ գտնուող մահճակալը՝ պառաւի հետ և նրա տակ մի ինչ որ երկար իր, որ գողը պառաւի պահաւորը կարծեց: Գառան արժանի չեղաւ մէկ անգամ էլ կրկնել իւր հարցը, երբ գողի վարժ մատներ փակեցին նրա բերանը: — Ո՛ր ես փողերդ. ցոյց տուր, ցոյց տուր մատով... Փողիցի երկկարկան լոյսը, գրոհ լճացած ջրից անդադառնալով՝ սենեակի մէջ աղօտ գորշութիւն էր տա-

րածել, որ թոյլ էր տալիս գողին տեսնել պառաւի սարսափահար, դուրս ընկած աչքերը: Նա մի բիշ թուլացրեց ձեռքերը: — Արկղներս, արկղներս... լսուցի կիսախեղագար պառաւի տնտիւ շնչոյցը:

— Արկղներդ,— հարցրեց գողը, և իսկոյն նրա մօտքի մէջ անցաւ թէ գողացէ այդ արկղներում է պահուած պառաւի գանձը: Իւր երկարաբայ գործունէութեան ընթացքում նա բաւական կատարելագործուել էր իւր արհեստի մէջ: Փորձը նրան մի կանոն էր թելադրել, որ շատ օտակա էր բացառութիւններ ունենում. նա գիտէր, որ յարձակման կնիքակութեան մահուան ահից ամեն մէկը իւր ամենախելիք անձի կամ իրի անունն է տալիս: Մի ձեռքով սեղմելով պառաւի՝ գորտի կաշուի նման ողորկ կիսագէղձը, միւս ձեռքը տարաւ նա վայր և սկսեց շօշափել մահճակալի տակ: Վերջապէս նրա ձեռքը գիպաւ այն երկար իրին, որ ներս մտնելիս նա պառաւի պահաւորին էր կարծել:

Բաւական մեծ ու ծանր թղթ է մի արկղ էր դա, երկրորդից կարկատած: Մի ձեռքով քափելով այդ արկղը փաթաթով կեղտուած լաթին, նա շարունակում էր փակել պառաւի բերանը:

Դիւրեմ անյարմար էր և նա չնկատեց, թէ ինչպէս արկղն բերանի տեղ սեղմում էր պառաւի աջ այտը, ահաւորած և կծկւած այտը:

— Արկղդ...

Գողը վախեցած մի գուցէ նրա ձայնի մարդիկ հաւարուէն, իրեն հաշիւ չտալով՝ իջեցրեց ձեռքը, և իսկոյն որսի միւրձիմահ խոխոցի հետ մէկտեղ ինչ որ տար հեղուկ ծածկեց աչքը...

Մի ոտով ինքը նա գուրս թոյլ սենեակից, թեի տակ ամուր սեղմելով ծանր արկղը: Թանձր մէկը մի ակնը. թաթիւմ կու տաւեց նրան և շուտով նրա գաղափարի առաջ վաղորդութեան կանը երեւաց քաղաքից դուրս՝ մի կիսախաբուլ խրճիթի մէջ:

Սա նա անմիտ ձեռքով արագ, համարեա վաղելով, անցուցարձ է անում վանդակաւոր սենեակում, որի անփեղի պատուհաններից և դուռներից մէկի թացութիւնը արձակ թափանցում է ներս:

Նա դեռ թեի տակ բռնած ունի իւր թանկագին որսը՝ ահապին արկղը:

— Մի՞թէ սպանեցի...?— Կանչեց նա և իսկոյն սեփական ահագին բռնուցքը իջաւ բերանի վրայ:— Լուր. ոչ որ չտեսաւ... Բայց ինչպէս խոխոցեց և ասաց «արկղդ...»:

Եւ իսկոյն յիշեց իւր բերը: Սարսա-

կանգնեց (բաժնիքը) կենտրոնը։ Այդ-
կայ հայրն առանց ամսաշուրջ պատա-
խանում է։ «Այն դու ինչու խաբարիս 80,
դու ինչու պիտի իմ աղջկանս ճշգրտ
էնես, ես իմ մեռած չեմ, կամ բու-
լինք բանն է՝ ես ճշգրտ կենեմ թէ չէ,
իմ աղջկան է, ես աստու պիտի ծախեմ
ու գինն ուտեմ։ դու մնացածը տարուն
աչէ»։ Այդ միջոցին յետոյ ճիշտ որ
աշխատում էր աղջկան ծախել, այսինքն
կերպարը անգամ ծախել ասելի մեծ
օգուտ ստանալու տենչանքով և մի ե-
րեսասարգի հետ էլ առևտուրը 100
բարբադ վերջացրել էր։ Բայց նրա բո-
րազգիքն, երբ վերջինս պատրաստու-
թիւնով գալիս է իւր գնած իւր (աղ-
ջկան) տանիւնը և իմանում է, որ աղ-
ջկան մէկ ուրիշի հետ արդէն նշանու-
ղութեան է, նոյն իսկ 50 ր. էլ հաղի-
մասի է պարտաւ, այնքան աղքատ է
գտնուում, որ հրաժարուելով առած
10 ր. կանխավճարից, թողնում հեռա-
նում է։

Իսկ թէ որքան աղջիկ առանց վեր-
ջինս ձեռնախնդիր է, մի քանի րո-
պի ծակաբաղնիքի յետոյ, ժամա-
ւում և իւրեւ մի իւր, էլ թող փաստե-
րը պատմեն։

«X»-ը իւր երկու քոյրը վաճառեց մինը
60 րոպեով, իսկ միւսը 40-ով։ Այդ փո-
ղերն ամբողջովին նա իւր զրպանը դը-
րեց, առանց քոյրերի համար մի-մի
զլիսի աղյուս առնելու անգամ։

Ս.Ն. աղջկին էլ ին նոյն ձևով ծախեց
100 րոպեով։

Ա.Ն. նոյնպէս իւր աղջկայ համար ստա-
ցաւ 80 րոպեով։ Այսպէս անթիւ ու ան-
համար։

Այնչէս հատմամբ, շատ պարզ է,
որ այսպիսի անխիղճ բան չէր կարող
տեղի ունենալ։ Հատմամբ շատ անթիւ
նը չէր կարող անկարելին կարելի դա-
նել։

2Է որ դարձեալ հատմամբն է պատ-
հառը, որ նշանդրուած երիտասարդը,
չկարողանալով հատմամբու մնացորդը
վճարել, 2—3 տարի նշանած մնալուց
յետոյ, ստիպուած է լինում դիմել ան-
պատուարեք միջոցի իւր նշանածին վն-
քաբերմամբ, որին դուրս թարչ է տա-
լիս զէպի եկեղեցին։

Վերջապէս, չէ որ էլի հատմամբն է
զլխատարապէս պատճառը, որ ներկա-
յում շատ երիտասարդներ, չափահա-
սութեան տարրերը բոլորելով, օտ են
գրել 30 ի մէջ, բայց չեն կարողանում
հատմամբու ու նրա հետ կապ ունեցող
ծախսերը հոգալ և ստիպուած են ա-
մուրի մնալով աշխարհ տնիկ որաւնչա
հարսին ու այսպիսով անարարականու-
թեան հի նոր տղերք դառնալ։

Անթիւ պէս, չէ որ էլի հատմամբն է
զլխատարապէս պատճառը, որ ներկա-
յում շատ երիտասարդներ, չափահա-
սութեան տարրերը բոլորելով, օտ են
գրել 30 ի մէջ, բայց չեն կարողանում
հատմամբու ու նրա հետ կապ ունեցող
ծախսերը հոգալ և ստիպուած են ա-
մուրի մնալով աշխարհ տնիկ որաւնչա
հարսին ու այսպիսով անարարականու-
թեան հի նոր տղերք դառնալ։

Ամօթ, հազար ամօթ և նախախնդ-
մը գիւղական այն գաւառին, որ իւր
կենդանի օրինակով ամեն կերպ աշխա-
տում է, որ մեր թշուառ գիւղացին
գործեալ շարունակէ պարտուել իւր
ձեռքով ստեղծած օթովն զլխանի վի-
շապի ձանկերի մէջ։

Սակայն այդ պարտքները շարաշար
սխալում են, հարանախօսութեան վե-
րաբերեալ նոր կանոնադրութիւնն ար-
դէն ոչ թէ ամբողջ դաւառիս գիւղացի-
ներին կողմից արժանապիկ է քաղար ըն-
դունելութեան, այլ և ունեցող է արձա-
գանք ուրիշ գաւառներում ևս, որոնք
տառապում են մեր ցաւով։ Օր. Բառե-
նի գործակալն անցնալիքը դիմել էր
Ալալայայի յաջորդին, խնդրելով ու-

ղարկել իրեն յիշեալ կանոնադրութիւ-
նից մի օրինակ, որովհետեւ այնտեղ ևս
թագաւորում է մեր վայրերի սովորու-
թիւնը։

Գալապի

ՄԱՍՏՈՒԼԻ ԶՈՒՐԶԸ

Պետական գործի հանրային ջրերում
բժշկուելու ցանկութիւնն ունեցողներին
մէջ կան և բազմաթիւ հրէաներ։ Սա-
կայն, գիւղացի շատ շատերն այնքան
խոհմտութիւն են ունենում, որ նախ
քան պէտք բուժակարի դռնը հասնալու
ընկնելը, նամակով դիմում են ջրերի
վարչութեան, թէ բժշկութիւնն զանելու
համար թոյլ կտրուի իրենց միջանի
տախ պարբի հանրային ջրերում։

«Баку» թերթի թղթակիցը «Հրէա»
նոր լուծալարկութիւնն յօդուածի մէջ
յայտնում է, որ ջրերի վարչութիւնն
տեղի գիւղացիներին ինքնին Ուստիայի
դառնալու մասերում ապրող հրէաներին
կողմից ստացուած այդ բուժակաւու-
թիւնը նամակներով, որոնց, վերջա-
պէս, անտուր պատասխանում է «Кавк.
Минеральн. Воды» թերթում, թէ

Գովառնի հանրային ջրերը բժշկուելու
համար զալ թողարարում է միայն այն հրէա-
ներին, որոնց, առհասարակ, իրաւունք է առ-
բուած հրէական բնակութեան համար որո-
շուած սահմաններից դուրս ապրելու Ուրի խո-
քերով ասած, բայց արտօնութիւն խնդրողնե-
րը ստանում են մերմում։

Այս ամօթի «Баку»-ի թղթակիցը
նկատում է.

Որքան էլ տարբերակ կրեն այդ, անու-
ամենայն պէտք է խոստովանել, թէ կառա-
վարչը ուրիշ պատասխան չէր կարող տալ
Օրենքի մէջ առած է, ի իսկ առաջ այն ինչ
և այն ինչ հրէաները, միւսները իրաւունք չու-
նեն ապրելու հրէական բնակութեան շրջանից
դուրս, իսկ հրէաներին մասին, որոնք թիւը-
կուելու անհրաժեշտ պէտք ունեն որոշ պայ-
մանների տակ,—ոչինչ չկայ ստուած։ Օրենքն
այսպիսիների մասին լուծում է, ապաւիտաւ
է բարձրագոյն կրթութիւն ստացած, արհա-
տաւոր, որոշ երկրների բնածին հրէաների նը-
կատմամբ, իսկ հրէաներին իրենցով տառա-
պող հանրային ջրերի պահանջ ունեցող հրէա-
ներին մասին՝ լուծում է։

Յօդուածագիրը, բնութենով հան-
դերձ, որ հրէաների պահանջն արդար
է, նրա լուծումը դանում է վերտեղա-
կան իշխանութեան իրաւասութիւնից։
Այդ խնդիրը, յօդուածագիր կարծիքով,
վերաբերում է սենատին, սրբ և, հա-
ւանականաբար, կուով գրաւան մըտ-
բով։

Բայց, մինչև այս, մինչև այն, թիւը-
կութեան սեղօնը կանցնի։

«Извѣстія Москвск. Городск. Ду-
мы» հրատարակութեան ապրիլ ամ-
սուայ դրէի մէջ խօսում է անդիւրեղ-
բական պատերազմին յաջորդող ան-
գործութեան զէմ անգլիացի հասարա-
կութեան ձեռք առած միջոցների մա-
սին։ Վերահաս վտանգի առաջն առնե-
լու համար, առանց ժամանակ կորցնե-
լու,

տեղի է ունենում հրապարակաւ խո-
հրածութիւն, որը հրապարակում էր նոր կարգա-
կերպում յանձնարարել կողմից։ Խորհուր-
ծութեան մասնակցում էին Լեւոնիայի այլ և այլ
բանաստեղծական խմբի ներկայացուցիչներ, բայց
քակահ, քաղաքային, եկեղեցական նշանաւոր
գործիչներ։ Ժողովը տեղի է ունենում
Ֆիլիպ - հօլում, ներկայ են լինում Լա-
դանի գաւառական գաւառական հաստատու-
թիւնների կողմից 500 ի չափ պատգամաւոր և
վճարանութիւններին մասնակցում են ո. Պո-
զոս եկեղեցու կանոնադրող հօրոտ, կամուրջ-
Վարդիկ, պապականիտ անգամ Վէրի հարգի
և ուրիշ շատեր։ Ժողովը անում է հետեւեալ որո-
շումները.

1) Ընդհանուր եղբայրացութիւն։ Իւրաքան-
չիւր տեղ անգործների աշխատանք ձգտելու
խնդիր կարգադրութիւնը իրենց վրայ պէտք է
վերցնեն տեղական ու կեղերական իշխա-
նութիւնները միաստով, և օրենսդրութիւնը
կառավարութեան ու անդալան հաստատու-
թիւններին պէտք է բնական հարկաւոր եղած
վարչութիւնը, խնդիրը արագապէս լուծելու
համար։

2) Խորհուրդը պատգամաւորութիւն պէտք
է ուղարկել այդ մերին նրա ուղարկութիւնը
գարձելու նպատակով, որպէս զի հետեւեալ
օրինական ու վարչական միջոցները անհրա-
ժեշտութիւն ձեռք առնեն։

3) Հիմնով արդիւնաբերական միջոցաւոր-
ութիւն, որի պարտաւորութիւնը պէտք է լինի
միջոցների ստեղծել պարբերաբար կրկնող
ճգնաժամների առաջն առնելու համար, հսկել
ու արգարտել սպառնալից անգործութեան
մասին, լրացնել առեւտրի գեղարարական
փնտրագործական տեղեկութիւնները, տեղեկու-

թիւններ հաւաքել ու հաղորդել աշխատողներին
պահանջ պահանջում տեղեկութիւնն, օգնել բա-
նաստեղծութեան աշխատողներին, որ պահանջում է
նրանց պէտքը, իսկ, զլխատարաբար, փնտրել
ու քաղաքային այն միջոցները, որոնցով կարե-
լի է օգնել ժողովրդի ժամանակաւոր կամ
մշտական անգործութիւնը վերացնելու։

2) Ընդհանուր օրինական և ուրիշ տեսակ
միջոցների գործադրել անգործ գաւառն աշխա-
տանք հայթայթելու համար։

3) Հնարաւոր եղածի չափ շուտով ձեռ-
նարկել ծովային, գինուորական, արտադրանքի և
պետական ուրիշ գեղարարականների արդէն
մշտական աշխատողներին և նրանց վրայ
գործադրել հնարաւոր եղածի չափ մեծ թուով
բանտներ։

4) Քաղաքային և տեղական այլ իշխանու-
թիւնները հրապարակում են ձեռք առնելու հետեւեալ
միջոցները՝ կուտակում համար անգործութեան
զէմ.

ա) 2 հաւանակել նշանակուած աշխատանք-
ներին, գրաւաններով որքան կարելի է շուտ
թուով բանտարկել, շարաթիւսն 48 ժամ։ բ)
2 հաւանակել հեղեղուած ավերի ցամաքների և
պիտանի գործելու աշխատողներին, մի իւ-
սորով կարգադրել մի շարք հասարակային
աշխատութիւններ, որոնք անհրաժեշտ են քա-
ղաքի առողջութեան և բարեկարգութեան հա-
մար, գ) ամեն տեղ կարգել աշխատանք հայ-
թայթող իրականը, գ) բնակ քաղաքը հաշուով
ոնտուն բնակողների համար ապաւորանքան-
քի, պէտք եղած պարագայում այդ նպատակի
համար խնդրել կառավարութիւնից նիւթական
միջոցներ։

6) Խորհուրդը ընտրում է մշտական ազգային
մի խմբաձեւով՝ որոշումներ իրագործելու
համար։

ԹԵՂԵԱՎԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՅՈՒՆ, 20 մայիսի.— Քահանա-
յական խնդիրը և քահանայի պատճա-
նով ծագող վէճերը մեզ մօտ քրոնիքա-
կան ցաւ են դարձնել։ Եկեղեցական մի-
արանութիւնների մէջ առաջ եկած ան-
միաբանութիւնը, քահանայների ընկի-
թական-պաշտօնավարական շրջանում
ծագած դժգոհութիւններն ու վէճերը
որտեղ էլ որ դրանք առաջ գան,—այդ
գործին հետաքրքրութեամբ հետեւողին
կրկին այն կողակցութեան, որ այդ
բոլորի իսկական պատճառն ինքը ժո-
ղովրդն է, որ չգիտէ կանոնաւորել
իւր վարձատրութեան գործն այնպէս
որ և քահանայ, և ծուխն հաղիստ
սրտով և հաշտ աչքով նային միմեանց
վրայ։

Կարծես պարզ է, թէ ինչ տատի-
ւան բանիմաց և իւր կոչումն ըմբռնող
քահանային բարոյապէս նոսրացում է
այն հանգամանքը, որ նա, նիւթապէս
կախումն ունենալով ծուխից, շատ
անպաւով ակամայ վաճառք է հանում
եկեղեցական սրբութիւնները, միանգա-
մայն ուսմանիւ անելով իւր դիրքն ու
մարդկային գեղացուները։ Միւս կողմից
ծողովարդն էլ վիրաւորում է տես-
նում իւր կոչման գեղացուները նոյն-
իսկ այնտեղ, ուր պէտք էր ամենին
տեղի շունչը անարդ արժաթի ե-
րանի պար,—սօսքս խոստովանեք
միջոցին քահանային փող առաւ ար-
դեղ սովորութիւնն միայն է, որ հե-
ղեցեալ մուտք է դրածում մեր ե-
կեղեցիների մէջ շնորհիւ Խաչկար քա-
հանային։

Թէ որքան քահանայների համար դը-
նատեալ է ծուխից նիւթապէս կա-
խումն չունենալ,—այդ շատ հասկա-
նալի կլինի երբ մենք համեմատենք
մեր քահանայներին երազական աղգիր
եկեղեցական պաշտօնականների հետ։
Երբ քահանայն որոշ հոգեկոյն ազատու-
ւած է զգում իրեն, նա կարող չէ վա-
ճառքի հանել եկեղեցական սրբութիւն-
ներն և մէջ է իւր մարդկային պատիւը
այդ ժամանակ միայն նա զգում է իւ-
րին իրեն կանխած իւր կոչման բարձ-
րութիւնն իրան և անեղիւղ ու խորա-
քայլով ընդառաջ է գնում իւր ծխի
բարոյական և հոգեկան պահանջներին
գոհացում տալու գործին։ Երբ քահա-
նայն առանց նիւթական Խաչկար-
թիւնն ունենալու է նայում ժողովրդին
երբ իւր խնդրն ազատ է զգում որեւէ
ճշումից,—նա կրկնակի սիրով է խօ-
սում ժողովրդի հետ քահանայի հասա-
րակական ցաւերի վերաբերմամբ և ե-
կեղեցու բնից անվան քաղաքում է
ժողովրդի պակասութիւններին մտախ-
նում։ Միւս համոզմունքն է, որ եթէ վերա-
ցուի քահանայի առեւտրականութիւնը
ծխախտութեան միջոցին վարձա-
արութիւն տալու ազգայնականութիւնը,

—կիրարկուեն և մեր քահանայների
մէջ սիրով փոխադարձ առեւտրութիւնն
ու անբաւականութիւնները։

Քահանայական հոգեկոյն խնդիրը նոր
չէ, բայց քանի որ նա չէ ստացել ընդ-
հանուր գործադրութիւն, քանի որ դեռ
շատ անգործում չեն հատկացել վարձա-
արութեան այդ սխառնի լաւ կողմերը,
—այդ խնդիրը միշտ նոր է և նոր էլ
կմնայ։ Այդ սխառնի մեր միջոցները
գործադրելու հասարակութիւնների մէջ
գործադրութիւնն ստացել է արդէն, և,
ինչպէս երևում է, հետեւեալները լաւ և
սուրբալի են երկու կողմի համար էլ,
ուստի շատ ցանկալի էր, որ վարձատը-
րութեան այդ սխառնի ընդհանուր
գործադրութիւնն ստանար և այդպիսով
մի անգամ ընդ միշտ վերջ դրուէր քա-
հանայների միջև ծագած վէճերին։ Քա-
հանայների հոգեկոյն խնդիրն առանձին
յարձարութիւնն ունի մասաւանդ հա-
մար, որտեղ ծուխը քաժանաւած չեն
և կառավարում են երկու կամ ասելի
քահանայների, ինչպէս օրինակ Մոս-
կուայում։

Ինչպէս յայտնի է, Մոսկուայի հայ
գաղութի ծխերը կառավարում են եր-
կու քահանայների, և պիտուրպէս
ծխերի անբաւան լինելն է, որ այս
վերջին ժամանակներս ահագին աղ-
մուկներ բարձրացան և քահանայների
փոխադարձ յարաբերութիւնները, սա-
տիկ յարաբերութիւնն Եւ այսօր, երբ Մոս-
կուայի ծխականների առաջ պարզ ե-
րևում է այդ ծայրահեղ վէճերի իսկա-
կան պատճառը, եւ նպատակաւորաբար
են համարում մեր քահանայներին ու-
ճիկ նշանակելու խնդիրը հրապարակ
դնել, որով միայն կարելի է ընդմիջա
վերջ առաւ կոխններին և ապագայի հա-
մար խաղաղ գործիւն ստեղծել։ Այդ բա-
նի համար բաւական է, որ թէ եմիս ա-
ռաջնորդը գրաւուր մի առաջնորդութիւն
անէ տեղիս եկեղեցական խորհրդին
ծողով կազմելու և խորհրդակցելու այդ
մասին, և մենք հաւատացած ենք, որ
Մոսկուայի ծխականներն մեծամաս-
նութիւնն ամենայն սիրով կընդունէ
այդ առաջարկը և գլուխ կընէ այդ
ցանկալի գործը։

Ղ. Բեկեյեհեւան

ՅԱՂՁՈՒՄ, յունիս 5.—Պ. Զարար
Ջան-Փալատեանի միջոցներով զաւը-
գուանում շինուող եկեղեցին ծանօթ
հանգամանքների պատճառով ամբողջ
երեք տարի ընդհատուելուց յետոյ, մա-
յիս 19-ին Կարսի փոխարքայ Կիրիզ
վարդապետ Կիրիզեանը Կարսի գա-
լով. պ. Ջան-Փալատեանի ցանկու-
թեամբ հրաւիրեց ճարտարապետ և
մակարդակ փոխաւորութեան նիւթաբե-
րով ու շինութեան նոր նախահաշիւ
կազմել տալով, որ ինչպէս լսեցինք
25,000 րոպեով է հասել, նոյն ճար-
տարապետի և եկեղեցու շինութիւնն
պ. Ջան-Փալատեանի հաւատարմաւոր
պ. Վ. Օհանեանի հետ ուղարկեց Կարս
պ. Ջան-Փալատեանի մօտ, որին և պ.
Ջան-Փալատեանը հաւանակելով, յորհրդով
էր ամեն ջանք գործ դնել և շինու-
թիւնն այս տարի աւարտել և որտեղ
վերադառնալով անկա սկսեցին շինու-
թիւնն աւարտելու պատրաստութիւն
տեսնել, իսկ ճարտարապետը շինու-
թեան նոր մակարդակ պատրաստել է,
որը մինչև ամսի 13-ին կուարթիւն
նիւն հայտնուած հաւանակելով, յորհրդով
էր ամեն ջանք գործ դնել և շինու-
թիւնն այս տարի աւարտել և որտեղ
վերադառնալով անկա սկսեցին շինու-
թիւնն աւարտելու պատրաստութիւն
տեսնել, իսկ ճարտարապետը շինու-
թեան նոր մակարդակ պատրաստել է,

որը մինչև ամսի 13-ին կուարթիւն
նիւն հայտնուած հաւանակելով, յորհրդով
էր ամեն ջանք գործ դնել և շինու-
թիւնն այս տարի աւարտել և որտեղ
վերադառնալով անկա սկսեցին շինու-
թիւնն աւարտելու պատրաստութիւն
տեսնել, իսկ ճարտարապետը շինու-
թեան նոր մակարդակ պատրաստել է,

*) Ջառ կարելի է, որ Մոսկուայի հայոց
եկեղեցու քահանայներին հոգեկոյն նշանակելով,
մասական կապիւնով վերջ դրուի մեզ համար
անհանգիստ և յոյժ ձանձաղ պիւ վէճին, որ միշտ
ծագում է Մոսկուայի հայոց եկեղեցու համար
նոր հրապարակած կրօնաքահանայի և տեղի
առաջ քահանայի միջև, մասնաւոր, որ Մոս-
կուայի հայոց գաղութին առանձին պայմանների
մէջ է գտնուում, ունի եկեղեցապետական փո-
կարող է վճարել հոգեկոյն և այլն. բայց ամե-
նին չենք ընդունում, որ մեր հայոց եկեղեցի-
ները քահանայները եթէ նիւթապետական ծու-
խի անկալի լինեն, տեղի պարտաճանաչ կը-
լինեն, տեղի քահանայը կապաւորուի եկեղեցու
և հոգեկոյն հոգեւ. Թանկին տեղի կգեղացի
փաշայի և տեղի կարգապետի մեր քահանա-
յի մէջ նիւթապետականութիւնը, որով հենց նը-
րանք այսօր աչք են ընկնում և փայլում։

այդ վերադառնալու որոշումով։
Ի դէպ է ինչեւ, որ տեղաւոր նոր եկե-
ղեցին արեւելեան և հարաւային կողմե-
րից գաւթի տեղ չունէր, իսկ միւս
կողմերից որ ունէր, շատ նեղ ու ան-
շան էր և ծուռ մաս. ուստի և վի-
ճակիս փոխանորդը զրաւոր դիմելով
տեղիս պ. զաւառապետին, խնդրեց ե-
կեղեցու շարք կողմերին հաւասար շա-
խալի գեղանիւնը յատկացնել քաղաքի
սեփական հողերից և պ. զաւառապե-
տը նոյն օրն և եթ ճարտարապետի հետ
զաւրով յատկացնել Երեւանի կողմից
7' և միւս երեք կողմերից 5' անհան-
ժին և այսպիսով եկեղեցին այժմ ունի
և իւր գեղանիւնը պիւթը, որը ժողո-
վուրդը իւր փոխանորդի ցանկութեան
համաձայն մի և կէս արշին պարսպա-
լով, երկաթեայ ճաղերով կամրոցնէ և
ծառեր կրանկէ։

2ի կարելի որոշումը շնորհակաւու-
թիւններ շայտանք եկեղեցու շինու-
թեան բարեբար պ. Չ. Զաւ-Փալա-
տեանին իւր այս-դրահարութեան հա-
մար, որ որեւէ և նորից շարահալում է
եկեղեցին շինել, չնայած խոշորոտնե-
րին և իրեն յորդորում է շինայի ոչ
մի ծախս և աշխատող ձեռքերը շա-
տացնում է. կըմնայ, որ նրա հաւատալ-
մատարը և նրա առաջարկութեամբ
հաստատուած հ

բողոքում ժամին աղ սպանեցը դիմում են դէպի կոնսուլնաւումս ինչը նրանց առաջ բաց է անում թագաւորի նախաձեռնակի դուռը: Նա կանգնելով նրան շարանի դրան առաջ, թագաւորից հրաման խնդրեց ներս թողնելու նրանց: Թագաւորը մերժում է: Այն ժամանակ դռները խորտակում են սրերով և ներս մտնում թագաւորի մօտ: Նրանք վերջինիս առաջարկում են ստորագրել այն թուղթը, որի մէջ նրանից պահանջւում է բաժանել Պարզայից: Թագաւորը համաձայնութիւն է տալիս: Ապա սպանեցը պահանջում են, որ նա հրաժարուի զահից ու անմիջապէս հեռանայ Սերբիայից: Թագաւորը զայրանում է և գոչում:

—Այդ երբէք չեմ անի: Դուք ամենիդ էլ պետութեան դաւաճաններ էք, և ես ամենիդ կրանաբերեմ:—Այդ երբէք չի կարող լինել, ձերք մեծութիւն պատասխանում է գնդապետ Միլիշին:

—Ձերութեան, կանչում է Սէքստիլը, միթէ դաւաճանում էք ինձ:

Եւ թագաւորը դիմում է դէնքի: Դաւաճանները միանգամից նրա վրայ արձակում են միջանի գնդակ և թագաւորը ընկնում է արեան մէջ շաղախուած:

Գնդապետ Մաշինը յարձակում է թագուհու վրայ և սրով առաջին հարուածն է տալիս նրան: Թագուհին յարձակում գործած ժամանակ պսակած է լինում անկողնում:

Թագաւորի ու թագուհու մարմինները պատշգամբից ձգւում են բակը, որի ժամանակ առաջինի գլուխը ճեղքւում է: Նա հօդին աւանդում է առաւօտեան ժամը 4-ին, սաստիկ տանջանքների մէջ: Թագուհու մարմինը ճեղքոտւած է եղել սրերի հարուածներով և մինչև հետեւեալ օրը մնացել առանց Ծածկելու:

«НОВ. ВРЕМ.»-ի թղթակիցը մինեոյն անցքերի մասին հետազոտում է հետեւեալը:

«Դաւաճաններից մէկի խօսքով, սպանեցը մտադրութիւն չեն ունեցել Սէքստիլը թագաւորին սպանելու: Նրանք նրա մօտ են գնացել Դրազա թագուհուն պահանջելու համար միայն: Մի շարք շնախատեսուած դէպքեր առաջ են բերում կատարուած աղէտը: Թագաւորի սենեկապետը կանգնեցնում է եւեւ տրական լոյսը և դաւաճանները համարեալ ամբողջ մէկ և կէս ժամ փնտրելիս են եղել թագաւորին: Դրան է վերաբերում երկու կողմից ևս եղած այնքան սպանութիւնները: Սէքստիլը թագաւորի մարմնի վրայ կատարուած անդամահատութիւնը ցոյց է տուել, որ նրա ուղիղը իւր ընկան վրձակի մէջ չէ եղել: Սերը սպանեցը մէկը Դուշին դաւաճանութիւնը բացատրում է թագաւորի՝ սպանելին հասցրած վերաւորանքով: Թագաւորը իւր մէջ ասել է որ սպանեցը ամեն մէկը պատրաստ է հինգ զինարար լուսնիչին ճանաչել սերբական գահի ժառանգ, ինչպէս մի ժամանակ ընդունել են Դրազային»:

ԲՈՒՂԱՐԱՎԱՆ ՍԵՄԵՐՆԻԷԶ ԳԻՒՂԻ Ա. ԻՆԲՈՒՄԸ

Մակեդոնական Սեմերուէզ գիւղի թիւրք զօրքերի ձեռքով անկումիւ մասին «С. П. ВѢДОМ.»-ին ծանիարեց գրում են հետեւեալը:

«Թիւրք զօրքի հրամանատարին Կ. Պոլսից հրաման էր տրուած գիւղը գիշերով պաշարել և թիւրքաթիւրք բռնել: Այդ հրամանը օմմանայ ճշտութեամբ կատարուած է, չնայելով որ ընկալիչների կողմից ոչ մի դիմադրութիւն չէր լինում: Նրանք ամեն էլ կոտորուած են, չեն խնայուած նոյն իսկ ոչ կանայք և ոչ էլ երեխաները: Եթէ կոտորածից կարողացել է միայն հողի աղտոտել, այդ ևս չնորհի մայր Բեքիլին, թէ և բաւական ուշ, բայց դարձեալ նա եղաւ մոլեգնած թիւրք զօրքերի վարչերութիւնների վերջ դէմը: Հաւատացնում են, որ միևնոյն բաղդին կարծանան նաև սահմանագիծի այն բոլոր բուլղար գիւղերը, որոնք օգնել են յիպոփոսական հրդեհակրկներին:

Միւս օրերում ինչ ապօրինի դաւաճան, որ ապրում է ներկայումս Կ. Պոլսի, կեղծում է արեւ սերը ժողովրդին:

—Սերբ զինուորները Թեոդորովիչի տուն մտած և նրան սպանել ուղած ժամանակ, նրա տասնութ տարեկան աղջիկը, հօրը իւր կոնսուլը թագաւորին, աղաչում է խնայել նրան, սակայն նրանք, երկուսին ևս սպանում են:

—Սերբական Դրազա թագուհին արտասահմանեան ընկերութեան ունի մեծ գումարներ, որոնք, ինչպէս և Ալէքսանդր թագաւորի անձնական հարստութիւնը պէտք է անցնեն կառավարութեան:

«Торгов-Промыш.» հեռագրական գործակալութեան Պարիզից հեռագրում են. «Սերբական անցքերի առթիւ Դիվիսիոն յայտարարել է, որ Քիլզրադի դէպքերը Ֆրանսիայի համար ուրիշ բաներ չեն, եթէ ոչ օրուայ նորութիւն: Ֆրանսիան Սերբիայում ոչ մի չափ չէ ունեցել, ուստի և պէտք է չի գոյութիւնը թագութեան անկողնի կատարուածները: Տեղի է ունեցել պետական յեղաշրջում, և այդ, բացի սերբերից, ուրիշ ոչ ոքի չի վերաբերում: Նոր կառավարութիւնը, երկի, կճանաչուի տէրութիւնների կողմից:

—Հաւաստի գործակալութեան «Էւրոպայից հեռագրում են. «Նատալիա թագուհին իւր որդու մահուան լուրը առած ժամանակ սաստիկ ջղաճգութիւն է ունեցել և չի կարողացել նոյն իսկ մինչև վերջը լսել այդ տխուր անցքերի պատմութիւնը, չնայելով որ աշխատել են շատ մեծ գոյուղութեամբ հաղորդել:

„ՆՈՐ-ԴԱՐ“, Ի ԶԵՆԱԳ. ՆԵՐ ԲՈՒՄԱՆ ԶԵՆԱԳ. ՆԵՐ ԳՈՐԵՅԵԱՆԻԹԻՆԵՐ)

ՄիւսՊ. —Արդէն չորրորդ օրն է, որ հաղորդակց ընդհատումներով տեղատարափ անձնակներ են գալիս և հեղեղել են քաղաքի ամբողջ ստորին մասը:

ԼիՊԵՏԻ. —Թող է տրուած այստեղ գալ այն հրեաներին, որոնք կարելի ունեն ըժշկուելու ջրերով և ցեխով: Եղանակը նպատար է: Անցած տարիներից աւելի շատ հիւանդներ են գալիս:

ՆիՊՈՒՆԻ. —Տեղի ունեցաւ միջնա-կարգ միջանկրակ և տեխնիկական դպրոցի շէնքի հրմանքէն: Քաղաքը տալիս է 100,000 բուլղի նպատակ և ընդարձակ գետին:

ԼՈՒԻՍԻ. —Պետական բանկի իջեցրեց պաշտօնական դիվիզիոնը 3 1/2-ից 3%:

ԼՈՒԻՍԻ. —Լորդերի պալատ: Ըստ Լանդգրօուի յայտարարման, անգլի-չինական ընկերութիւնը և դերմանական սինդիկատն այժմ միասին ընկալում են 2-ինաստանի հետ, որ իրենց արտոնութիւն տրուի Թանձիւրից մինչև Եանձէ գետի երկայնքով շինելու: Արտոնութեան մի մասը, որով շահագրգռւում է գերմանական սինդիկատը, վերաբերում է Թանձիւրի մինչև Գանիֆու երկայնքով շինելու անցկացնելուն. սինդիկատը սակայն չի գործում անգլիական ընկերութեան դէմ, այլ գործում է նրա հետ համարաշէլ: Անգլիական ընկերութիւնը և «Պեկինի սինդիկատն» աշխատում են արտոնութիւն ստանալ երկայնքով շինելու անգլիական թանձիւր-Եանձէ երկայնքով անգլիական մասից գէպի արևմուտք: Այս ջանքերն անգլիական կառավարութեան կողմից օգնութիւն է ցոյց տրուում: Անգլիական կառավարութիւնը լուրջ հիմք ունի դաւաճանելու 2-ինաստանի վարձուների դէմ երկայնքով շինելու համար խնդրուող արտոնութիւնների վերաբերմամբ և պահանջողական տուալադուութիւններ կան:

ՍՈՖԻԱ. —Նախկին ստաբիլութեան հետեւանքի մասին գոյութիւն ունին միջանի կարծիքներ: Կառավարական շրջաններում կարծում են, որ առաքելութիւնը յիտաբայում, յամանայի գէպ, լուս հետեանք կունենայ:

Հաղորդում են, որ նոր ծանր ընդհարումներ են ունեցել հրոսակալութեան թիւրք զօրքերի հետ Մակեդոնիայում: 2-երկի մօտ հրոսակալութիւնը պարագլուխ Ստոյր Թանայով երբօրեայ մի նշանաւոր ճակատամարտ է ունեցել, որի ժամանակ մեծ կորուստներ են եղել. բացի զրանից, կռիւ է պատահել Ժնիվոյում: Հրոսակալութիւնի մի ուրիշ կռիւ տեղի է ունեցել Պրիզրիկի մօտ, Օբրիզի կայայում: Թիւրքերը կոտորել են գիւղի բնակիչներին:

ԵՅՈՒՆՍՏ. —Ձերմարական միլիտար Գուրուպակներ մեկնեց Տոկոյից:

ԲԵԼԳՐԱԴ. —1888 թուի սահմանագրութեան մէջ մտցրող փոփոխութիւնների սկուզչինան հաւանութիւն

տուեց 113 ձայների մեծամասնութեամբ 3-ի դէմ, իսկ սենատը միաձայն:

Պատգամաւորութիւնը Ժրնէ է մեկնում վաղն առաւօտեան և կնեկայացնէ թագաւորին 1888 թուի փոփոխութեամբ սահմանադրութեան մի օրինակը ծախսով համար: Թագաւորի Բելգրադ ժամանելուց յետոյ, որը սպասում է չորեքշաբթի, նա աղաչելով ժողովի հանդիսաւոր նիստում կատարաւորէ սահմանադրութիւնը և երդում կտայ:

ԺՆԵՆԻ. —Սերբական թագաւորի կոչը. «Աստուծոյ ողորմածութիւն և ժողովրդի կամքը կոչեցին ինձ բաղմունի նախաշարքիս դահլ: Իմ առաջին պարտքս եմ համարում շնորհակալութիւն վերաբերելու Եմիտարաքարային իւր ողորմածութեան համար և յայտնում, որ պետութիւնները կճանաչեն իմ օրինաւորապէս կատարուած ընտրութիւնը: Ես հաստատապէս վճռել եմ Սերբիային տալ անդրբարոյութեան և կարգապահութեան ժամանակաշրջան: Երբայական խօսք եմ տալիս, որ կյանքս ամենի իրաւունքի և կաննի ինձնից կախումով ամեն ինչ, որ պէտք է լինի սահմանադրական թագաւոր, օրէնքի և իմ ժողովրդի բարօրութեան պահպանում: Գոչում եմ անում բոլոր եկեղեցական պաշտօնեաներին, պաշտօնական անձներին և զինուորական իշխանաւորներին պահպանել իրենց ունեցած պաշտօնները և յանձնարարում եմ նրանց բարեխղճօրէն կատարել իրենց պարտաւորութիւնները: Ճայտարարում եմ, որ անձնական բնաւորութիւն ունեցող բոլոր գործերը, որոնք կատարուել են անցած 40 տարւոյ ընթացքում բացառել հանգամանքների մէջ, մտացուցիական են արւում: Իրաւանքները սերբ իմ կառավարութեան տակ անբաժնաւ պաշտպանութիւնը կըսին իւր բարոյական և իրական շահերի համար: Իմ նշանաւորն է՝ «Սուրբ Թաշի և մեր թանկագին աղատութեան համար»: Այս նշանաւորն է, որ կապում է ինձ զօրքաւանի և օր. թողորմութեան հետ, գահ եմ բարձրանում ես, Պետար 1, Սերբիայի թագաւորս, և սրբօրում եմ Ամենաբարձրեային, որ իւր ողորմութիւնն առաքել իմ ժողովրդին: Ուղարկում եմ ամենքին իմ արջակալան ողջօրէն:

ՎԵՆԵՆԻ. —Կատաւարութիւնն աշխարհ պարամետիկ կառավարել նոր օրինակով գործելու մէջ երկամայ ծաւալում թիւն մտնելու մասին:

ԲԵԼԳՐԱԴ. —Այն լուրը, որ Նիշում և Սերբիայի ուրիշ տեղերում լքրթէ շեղատու է անբարեացակամ հոտեր իրերի գրութեան դէմ անհիմն է համարում: Յունիսի 6 ին

ԽՆԴՐԱՎ. —Արտօնում է մէկ և կէս միլիոնի փոխառութիւն ջրաբաշխական կարմր (водопровозъ) գնելու համար: ԵՒՊՏՈՐԻԱ. —Յունիսի 5 ին, սաստիկ որոտումի ժամանակ, զնգաձև կայծակը ներս չորաց մի տան պատուհանից, երեք վառարան խորտակու և անցաւ գետին տակ, արօւն է խոխով աղղանում մի գիւղացի և մի նուագաձու:

ԺՆԵՆԻ. —Ռուսական եկեղեցում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր մաղթանքի պատիւ Պետր թագաւորի, ներկայ էին ռուսական առաջին պատուոց, փոխ հիւպատոսը և բաւական թուով ռուս ու սերբ ժողովրդի:

Գ. ՊՈԼԻՍ. —Վերջին օրերի ընթացքում, Ուկրաինում և Խորսում ձերբակալուած է 63 բուլղար, այձակուած է 80: Թիւրքական աղբիւրներից հաղորդում է, որ Զէմի փաշայի արշաւանքը Մալիսի շրջանի ապստամբ աշխարհացիների դէմ ունեցել է զոհացուցիչ վախճան:

Բանկ-օտոտման տեսուչ Օրտանը Բաղդադի երկաթուղու վերաբարութեամբ Գերմանիայում ձեռք է բերել լիակատար համաձայնութիւն: Որչում է արուել հիմնելու վեց վերաբարութիւնից կազմուած մի վարչութիւն, որոնցից երեքը Ֆրանսիացի ու երեքը գերմանացի պէտք է լինեն: Բաղդադի երկաթուղու բաժնետիրական ընկերութեան գրտաւարուր բաժանում է հետեւեալ կերպով. 40%-ը վերցնում է գերմանական սինդիկատը, 40%-ը Ֆրանսիական, 10%-ը թիւրքական, 10%-ը աւստրիական ու զուիցերական սինդիկատները:

ԺՆԵՆԻ. —Տեղ ժամանեց Պետար թագաւորի զինուորական շտաբումը կարմուսն գնդապետ Պապովիչից, կապիտան Կարաբէշից և պորուշիկ Դուրիչից: Երկաթուղու կայարանում շրջափրկ զինուորից թագաւորի անձնակալը արտօնաբար Պատգամաւորութեան անդամները հիւրանեցում իրենց մուկիւրները հանդիսաց յետոյ, գնացին թագաւորին ներկայանալու:

Խմբագիր հրատարակիչ ՍՊԱՆԻՍՏ ՍՊԱՆԻՍՏ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիսի Ա. Աւետեաց (Ջորաշէն) եկեղեցւոյ համար հարկաւոր է մի կերպուած փոքրուած և յաջող ձայն ունեցող սպասաւոր, որը լինելու է արժ. Արշակ Բահանայ Միստանի տիրացուն ցանկացողները կարող են դիմել Երեքփիսի (172) 2—1 Ալեքսանդր Գուրաթարան:

Յունիսի 7-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Կովկասի զինուորական շրջանի շտաբի զինուորական խօսքի գահիմում տեղի կունենայ Ռուսաց աշխարհագրական Կայսերական ընկերութեան Կովկասի միջոցի անդամների ԸՆԴՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ:

Պարապմունքի առարկաները 1) ճիւղի 1902 թուի գործունէութեան տեղեկագրի ընթերցում. 2) վերաստուգող յանձնաժողովի նշանակում. 3) իսկական անդամների ընտրութիւն 4) Վ. Ս. Սոկոլովի գեկուցումը Մեծ Մասիսի գագաթը բարձրանալու մասին (1902 թուին), մագական պատկերներով հանդերձ: Նիստը հրապարակային է, մուտքը հասարակութեան համար ձեր է: 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԿԱՎԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Կայտարարում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ սոյն տարուայ յունիսի 10-ին, օրուայ ժամը 12 ին, նշանակուած է աճուրդ կապալով տալու առևտրի համար յարմարեցրած տփլիսի 3 սիւնի ծանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան 4-րդ բաժանմունքում ամեն ին օր առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև օրուայ ժամը 2-ը: (167) 2—2

Լ Ս Յ Ս Ե Ս Ա Ն Ե Ր Վ Ա Ն Ջ Ա Գ Ե Ի

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԸ (Հէրզէն, «Գործակաւորի Յիշատակարանից», «Նշամատար» և «Նրամբին»):

Յունիսի 5-ից ուղարկւում է բաժանորդներին: Մասին տակն է երկրորդ հատորը:

2-րդ հատորի գինն է Թիֆլիսում	4 ռ. 50 կ.
» » » » Օտար քաղաքներում	5 ռ. 50 կ.
ձեռք թղթի վրայ Թիֆլիսում	8 ռ.
» » » » Օտար քաղաքներում	10 ռ.
Փառայից կապով 12 ռ. և 14 ռ.	
Բոլոր 4 հատորները լոյս կտեսնեն մինչև 1903 թ. վերջը:	
Դիմել—Тифлиси, Центральная Книжная Торговля կամ հեղինակին Тифлиси—Ширванзаде (166) 3—2	

Սոյն դրդը վաճառելու թույլ է տրուած Վարշաւի բժշկական վարչութեան կողմից առևտրի ընդհանուր հիմունքների:

ԵՍ ԱՆՆԱ ԶԻԼԵԱԳ

անցքերի եմ իմ անսովոր երկայն (185 սանտիմետր երկայնութեամբ) մագեր, որոնք յիշեցնում են Լորէլի մագերը, շնորհի իմ հնորած առանձին օժանդների 14 ամուսն գործածութեան: Այս օժանդները ճանաչուած է իրեն մագեր թափուելու դէմ մի լաւ միջոց, որը մինեոյն ժամանակ նպաստում է մագերի աճմանը և նրանց արմատները պնդանալուն. այս օժանդների շնորհի տղամարդու մարմնը խիստ առողջ կերպով աճում է, նմանապէս և (մինչև անգամ կարճատեւ գործածութիւնից յետոյ) գլխի և մարմնի մագերը բնական փայլ են ըստ ամենու, ընդամեն օժանդները մագերը պահպանում է վաղաժամ սպիտակուց ծեր հասակում:

Մ Ի Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի Գ Ի Ն Ը

3, 5 և 8 բուլղի

Հասանելի փողը ստացուած ժամանակ ուղարկում է պատով ամեն օր աշխարհիս ամեն կողմերը ուղղակի գործարանից. ուր և պիտի ուղարկեն բոլոր ապսպրանքները:

ANNA CSILLAG
Wien I
(82) Graben 14 52—12

ԳԱՆՁԱԿԻ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵԻՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԻ մէջ նըշանակուած է աճուրդ այս 1903 թուականի օգոստոսի 25-ին և կըրկանաւոր նոյն ամսի 29-ին վարձով տալու համար Դանձակ քաղաքի երկրորդ մասումը գտնուող «Եւստիփուս» անուանեալ քաղաքի սուրբ Յովնանէս եկեղեցւում պատկանեալ գետինը, որի տարածութիւնն է 534 դիսետարին 780 քառակուսի սաճեն:

Ցանկացողները մասնակցելու յիշեալ գետինի աճուրդին կարող են կարգաւ պայմանների ծրագրից ճշգիւր կառավարութեան գլխաւոր տան մէջ ատենական օրերը 9—2 ժամը օրուայ:

Անդալստութիւնը սկսուելու է հինգ հարիւր հիւղ բուլղի գումարից—Անդամ չող. կառավարութեան (167) 3-րդ Դանձակայ Միլիտի քահանայ Տէր Յովնանէս 3—3

Հ Ր Ա Ի Է Ր

Յունիսի 8-ին, կիրակի, ս. պատարագից յետոյ, 11 ժամին, Չուրիթի Ս. Աստուածածին եկեղեցւում լինելու է ծըխականների երկրորդ և վերջին ժողով երէցփոխի նոր ընտրութիւն կատարելու: Ուստի արանով խնդրում եմ նոյն եկեղեցւոյ յարգելի ծխականներին յիշած օրը և ժամին շնորհ բերել եկեղեցի՝ ընտրութեանը մասնակցելու: Թիֆլիսի հայոց եկեղեցիների Բ. մասի գործակալ:

(170) Դեւոնդ Բաճ. Մամիկոնեանց 1—1

Լոյս տեսաւ և վաճառում է ԲԱԳՐԱՏ ԱՂԱՐԱՆԵՆՑԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂՇՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինը 30 կոպ.

Գումարով գնողներին լինում է զիջում:

Դիմել՝ Александрополь, Баграты Ага- (158) баянцу. 3—3

Լ Ս Յ Ս Ե Ս Ա Ն Ե Ր Վ Ա Ն Ջ Ա Գ Ե Ի

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԸ (Հէրզէն, «Գործակաւորի Յիշատակարանից», «Նշամատար» և «Նրամբին»):

Յունիսի 5-ից ուղարկւում է բաժանորդներին: Մասին տակն է երկրորդ հատորը: